

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU AV ČR, v. v. i.

Na Florenci 3/1420, 110 00 Praha 1; ☎ +420 224 810 982; fax +420 224 818 437
literatura@ucl.cas.cz; www.ucl.cas.cz

Zvýšení DPH na knihy poškodí českou literaturu a čtenáře

Jako představitelé Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., sledujeme se znepokojením záměry současné vlády České republiky na zvýšení daně z přidané hodnoty u knih z 10 na 20 %. Náš ústav se zabývá nejen dějinami literatury a literárního života v českých zemích, ale rovněž výzkumem čtenářství a knižního trhu. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR jsme v letech 2007 a 2010 provedli dvě první reprezentativní šetření čtenářské kultury v České republice, srovnatelné svým rozsahem i metodou s výzkumy prováděnými v jiných vyspělých zemích.

Na základě výsledků těchto šetření i na základě dalších poznatků o ekonomice literatury a čtenářství můžeme konstatovat, že v historickém srovnání je dnes u nás kniha v relaci k průměrnému platu dražší (asi o jednu třetinu), a tedy méně dostupná pro většinu populace, než byla před rokem 1989. Přitom ostatní komodity, jako jsou potraviny a spotřební zboží, jsou ve stejné relaci levnější. Zároveň je u nás DPH na knihy již dnes nad průměrem zemí Evropské unie. Většina evropských zemí podporuje knižní kulturu nižší DPH, než kolik činí základní sazba. V některých vzdělanostně a kulturně mimořádně rozvinutých zemích (například Velké Británii nebo Norsku) se dokonce na knihy uplatňuje sazba nulová. Máme zároveň zkušenosti s důsledky zvyšování sazby DPH. Ta u nás za poslední tři roky vzrostla z 5 na 10 %, rovněž tedy o dvojnásobek, nominálně nicméně jen o 5 procentních bodů (2009 z 5 % na 9 %, 2010 z 9 % na 10 %). Čtenářská šetření zároveň ukázala, že se mezi roky 2007 a 2010 významně snížil počet obyvatel republiky starších 15 let, kteří za rok koupí alespoň jednu knihu. Pokles to byl více než třetinový: ze 71 % v roce 2007 na 46 % v roce 2010.

Další, ještě razantnější zvýšení daně z přidané hodnoty povede k těmto důsledkům:

1. Výrazně se sníží počet lidí, kteří si kupují knihy.
2. Kniha se stane méně dostupnou zejména pro nejmladší a nejstarší generaci.
3. Zvýší se bariéra v přístupu ke knize u nejchudší části populace.
4. Zdražení učebnic způsobí, že se zvýší bariéra v přístupu ke vzdělání.
5. Rozevírání nůžek mezi kulturně a vzdělanostně „bohatou“ a „chudou“ částí populace, které naše výzkumy signalizují jako obecnou tendenci současné české čtenářské kultury, bude dále akcelarovat.
6. Ekonomicky dopadne zvýšení nejen na nakladatele, ale také na spisovatele a překladatele, kteří již tak pracují v podmínkách českého knižního trhu nezřídka za symbolickou odměnu. Jejich práce, měřeno kritérií finanční úspěšnosti, bude dále znevážena.
7. Sníží se šíře a rozmanitost titulové nabídky.
8. Omezeno bude vydávání nízkonákladových titulů, které nicméně tvoří velkou část toho, co společnost nebo i stát oceňuje formou různých literárních cen či anket.
9. Tímto omezením bude zásadně poškozena současná česká umělecká literatura, kvalitní překlady, vědecká a naučná produkce.

Zvýšení DPH na knihy není v dlouhodobém zájmu české společnosti, kultury a vzdělanosti.

Ing. Pavel Janáček, Ph.D.
ředitel ÚČL AV ČR

prof. PhDr. Jiří Trávníček, M. A.
*zástupce ředitele a
předseda Rady ÚČL AV ČR*

PhDr. Karel Piorecký, Ph.D.
zástupce ředitele ÚČL AV ČR

Mag. Dr. Michael Wögerbauer
zástupce ředitele ÚČL AV ČR